

Sporten mensen minder in wijken met een lagere sociaaleconomische status?

Remko van den Dool

Veel gemeenten in Nederland proberen de sportdeelname in wijken met een lage sociaal economische status (SES) te stimuleren. Vaak met het idee dat daar minder sportieve mensen wonen. Maar klopt dat uitgangspunt (nog) wel?

Onderzoek van het Sociaal en Cultureel Planbureau uit 2014 laat zien dat de sportdeelname in deze wijken inderdaad wat lager uitvalt ([Tiessen-Raaphorst et al., 2014, p. 249](#)). Ook ander onderzoek richt zich op de sportdeelname en het voldoen aan de beweegrichtlijnen in deze wijken. [Pulles et al. \(2023\)](#) kijken naar de kenmerken van bewoners van wijken met een lage sport- en beweegdeelname. Het MOOI-programma Bewoners in aandachtswijken sporten minder (Wicked Problem 1) richt zich specifiek op de sportachterstand van mensen in aandachtswijken ([Stuij et al., 2023](#)). Als bron verwijzen zij daarbij naar het SCP-onderzoek uit 2014.

In dit factsheet vergelijken we de wijkindeling van dit onderzoek met een CBS-indeling om verschillen in sportdeelname naar wijkstatus te beschrijven. We beschrijven eerst de methode.

Neem voor meer informatie contact op met [Remko van den Dool](#).

Belangrijkste conclusies

1. De meeste niet-sporters wonen niet in een wijk met een lage SES.
2. De sportdeelname van de 10 procent van de bevolking die woont in wijken met de laagste SES, is niet lager dan in andere wijken. Wel wandelen en fietsen deze inwoners minder vaak.
3. In de wijken waar de 10 procent van de mensen met de hoogste SES woont, is de sportdeelname wat hoger. De inwoners van deze wijken wandelen en fietsen vaker.

Methoden

Twee methoden voor wijkkwaliteit

We bespreken twee methoden om de ‘wijkkwaliteit’ vast te stellen. Met wijk bedoelen we feitelijk de vier cijfers van een postcode. Deze kan samenvallen met een wijk of dorp, maar dat hoeft niet.

De CBS-indeling SES-WOA is gebaseerd op het Stelsel van Sociaal-statistische Bestanden (SBB, 2019). Het SBB bevat gegevens van de bevolking. Met inkomen, arbeid(sverleden) en vermogen is voor iedereen de SES bepaald. Door de data per postcode te middelen ontstaat de gemiddelde status.

De Leefbaarometer 3.0 (2022) beschrijft de leefbaarheid met objectieve kenmerken (zoals type huizen) en met persoonsenquêtes (o.a. veiligheidsgevoel). Persoonskenmerken zoals inkomen zijn weggelaten (i.t.t. in de Rapportage Sport 2014 van het SCP, waar de VTO 2012 is gebruikt).

Onze indeling

De gemiddelden van deze twee methoden per postcode hebben we aan postcodes van respondenten van de Vrijetijdsomnibus (VTO) van het CBS gekoppeld (meting 2022). Via de postcode krijgt iedere respondent de status van de wijkgenoten. De VTO bevat data van sportgedrag.

Mulier Instituut | Sporten mensen minder in wijken met een lagere sociaaleconomische status?

De SES-WOA-score van de respondenten in de VTO hebben we in drie groepen ingedeeld. De 10 procent van de bevolking in de wijken met de laagste SES-WOA, de 10 procent in de wijken met de hoogste waarden en de overige 80 procent. De wijkstatus van de Leefbaarometer heeft de uitgever vooraf met inhoudelijke kenmerken vastgesteld (van zeer slecht tot uitmuntend).

Verschillen tussen de indelingen

De overlap tussen de twee indelingen is fors. Dit zien we terug in de hoge correlatie (Pearsons $r=0,69$). De CBS-indeling kent gebieden met een lage SES op het platteland (denk aan Noordoost-Groningen). De Leefbaarometer stelt dit soort gebieden minder snel als minder gunstig vast (vanwege bv. de ruimte en het positieve veiligheidsgevoel). De Leefbaarometer kent gebieden die wat welvarender zijn, maar bijvoorbeeld als minder veilig worden ervaren, een minder goede status toe. De CBS-indeling houdt op indirecte wijze rekening met objectieve kenmerken. Bepaalde woningtypen horen bijvoorbeeld eerder bij wijken met een bepaalde status (zoals vrijstaande huizen bij rijkere wijken).

Per saldo richt de SES-WOA van het CBS zich op de SES en de Leefbaarometer op de leefbaarheid. In de tabellen laten we de cijfers van de SES-WOA zien.

Uitkomsten

Weinig verschil sportdeelname naar wijkkwaliteit

De 10 procent van de mensen die in wijken met de laagste SES woont, blijkt niet minder aan sport deel te nemen (tabel 1). Het blijkt namelijk dat ook een tiende van de niet-sporters in deze wijken woont. Dit betekent dat er geen over- of ondervertegenwoordiging is. Wel ondernemen de inwoners van deze wijken minder vaak wandel- en fietstochten.

Het tiende deel van de mensen dat in wijken met de hoogste SES woont, sport wat vaker regelmatig en wandelt en fietst vaker dan gemiddeld (tabel 1). Juist in de grote middengroep (80% van de bevolking) valt de sportdeelname lager uit (voor wandelen en fietsen zitten zij op het gemiddelde).

Profiel van de wijkbewoners

Voor een verklaring dat mensen in de minst gunstige wijken niet minder aan sport deelnemen, kijken we naar het profiel van de bewoners (tabel 2). Dan valt op dat met name jonge mensen en mensen met een laag inkomen in de lage-SES-wijken wonen. In deze wijken wonen daarnaast veel vaker mensen met een migratieachtergrond. In het algemeen nemen jonge mensen vaker deel aan

sport en mensen met een laag inkomen juist minder vaak.

Een deel van de jonge mensen kiest voor een lage-SES-wijk vanwege de lagere woonlasten. Vaak hebben zij nog niet zo lang hun opleiding voltooid en hun inkomen is (nog) laag.

Ook hoogopgeleide (jonge) afgestudeerden wonen vaker in deze wijken. Zij zijn over het algemeen zeer sportief.

Indeling naar wijkkwaliteit maakt verschil

Als we net als het SCP in de [Rapportage Sport 2014](#) naar de cijfers van de Leefbaarometer in de wijken kijken, zien we wel dat de sportdeelname in wijken met een lagere leefbaarheid wat lager uitvalt. Volgens deze (aangepaste) definitie woont 13 procent van de bevolking in een dergelijke wijk, terwijl 17 procent van de niet-sporters hier woont (VTO 2022, niet in tabel).

Ook bij deze indeling woont dus een grote meerderheid van de niet-sporters niet in de wijken met een lagere leefbaarheid.

Tabel 1
Profiel bewoners, naar wijkindeling op basis van de sociaaleconomische status
(in procenten, elke rij telt op tot 100%)

	10% bevolking wonend in wijken met laagste SES	Overig (80%)	10% bevolking wonend in wijken met hoogste SES	Aantal
Bevolking (18-79 jaar)	10	80	10	2.420
Sportfrequentie (afgelopen 12 maanden)				
Geen	10	84	6	598
1-11	14	77	9	130
12-59	9	81	11	534
60-119	8	79	12	429
120 of vaker	11	77	12	728
Wandeltocht gemaakt				
Eén keer per week of vaker	11	79	10	1.123
Eens per maand of vaker	9	81	10	531
Enkele keren in de afgelopen 12 maanden	7	82	11	443
Niet in de afgelopen 12 maanden	13	80	7	323
Fietstocht gemaakt				
Eén keer per week of vaker	8	81	11	685
Eens per maand of vaker	5	82	13	444
Enkele keren in de afgelopen 12 maanden	10	80	10	569
Niet in de afgelopen 12 maanden	15	78	7	722

Bron: CBS Vrijetijdsomnibus 2022; bewerking Mulier Instituut; CBS SES-WOA-bepaling 2019.

Tabel 2
Profiel bewoners, naar wijkindeling op basis van de sociaaleconomische status
(in procenten, elke rij telt op tot 100%)

	10% bevolking wonend in wijken met de laagste SES	Overig (80%)	10% bevolking wonend in wijken met de hoogste SES	Aantal
Generatie				
Nederlandse herkomst	7	82	11	1893
Kind van migrant	17	76	7	219
Migrant	19	75	6	308
Leeftijd				
18-34 jaar	16	77	7	568
35-54 jaar	9	79	12	804
55-69 jaar	7	83	10	678
70-plus	7	84	9	370
Ervaren gezondheid				
(Zeer) goed	9	80	11	1862
Minder goed	13	81	6	558
Huishoudinkomen in kwintielen				
1e (laagste)	21	75	4	301
2 ^e	12	80	7	347
3 ^e	10	81	9	542
4 ^e	7	80	13	564
5e (hoogste)	5	82	14	666
Hoogst voltooide opleiding				
Lager	11	81	8	511
Middelbaar	8	84	8	714
Hoger	8	79	13	939

Bron: CBS Vrijtijdsomnibus 2022; bewerking Mulier Instituut; CBS SES-WOA-bepaling 2019.

Conclusies

Veel beleidsinzet op wijken met lage SES

Veel beleidsmaatregelen van gemeenten hebben betrekking op wijken met inwoners met een lage SES. In deze wijken is de huisvesting doorgaans minder goed, is meer armoede, bestaat een lagere levensverwachting en concentreren zich vaker sociale problemen. Ook voor sport besteden veel gemeenten extra aandacht aan deze wijken.

Voor sport betekent deze aandacht bijvoorbeeld de aanstelling van extra buurtsportcoaches en aanvullend sportaanbod voor de bewoners. Dat laatste lijkt aantrekkelijk, omdat voor veel sportieve activiteiten nabijheid van het aanbod een rol speelt.

Geen lagere sportdeelname in lage-SES-wijken

Voor sportdeelname is het goed te realiseren dat niet-sporters niet alleen in lage SES-wijken wonen maar evengoed in andere wijken te vinden zijn. Bij de CBS-definitie (SES-WOA) die zich richt op de sociaaleconomische status, zien we namelijk geen lagere sportdeelname in lage SES-wijken.

Bij de indeling volgens de Leefbaarometer, met een sterk accent op leefbaarheid, zien we wel een lichte oververtegenwoordiging van niet-sporters in minder leefbare wijken. Maar ook daar geldt dat de meeste niet-sporters in andere wijken wonen.

Lang niet alle mensen met een lage SES wonen in een lage SES wijk. Veel wijken zijn sterk gemixt wat betreft de bevolkingssamenstelling en huistype. In 'gemiddelde' wijken wonen ook niet-sporters met een lage SES. De meeste niet-sporters hebben geen lage SES.

Sportstimuleringsbeleid richt zich idealiter dus niet uitsluitend op minder leefbare wijken of op wijken met mensen met een lage SES.

Contact

Remko van den Dool

r.vandendool@mulierinstituut.nl